

Kerk aan de overkant

De afgelopen dagen heb ik het boek van Hommo Reenders over de Gereformeerden in IJsselmuiden en Grafhorst van 1835 tot 1985 (en nog iets verder) gelezen. Het is mooi en zeer informatief boek, maar het is meer dan dat. Het maakt veel los.

Het is om te beginnen altijd bijzonder als je een boek leest van iemand die je kent. Je hoort de schrijver als het ware praten wanneer je zijn woorden leest. Dat geldt zeker ook bij dit boek. Ik ken Hommo Reenders redelijk goed. Ik heb nog les van hem gehad in Kampen. Dit jaar heb ik nog uitgebreid met hem kunnen praten over de theologische opleiding die hij in de jaren '70 had opgezet in Kupang (Timor) in verband met mijn reis daar naar toe. Het is mooi als iemand zo voortleeft in wat hij geschreven heeft. Zeker als dat gebeurt in zo'n goed boek met daarin ook een korte levensschets en een lijst met zijn publicaties. Cees Houtman en Jaap van Gelderen verdienen dank en lof voor het goede werk dat zij verricht hebben om het boek in deze vorm te kunnen uitgeven.

Het is een goed boek omdat er treffend in wordt beschreven hoezeer de plaatselijke kerk onderdeel is van de samenleving. Je begrijpt de kerkelijke ontwikkelingen pas goed als je inzielt hoe ze mede bepaald worden door zaken die soms meer met de sociale omstandigheden dan met de geloofsovertuiging te maken hebben. Heel treffend wordt dat geschilderd in de vele portretten van vaak kleurrijke mensen uit de kerk. Gelukkig gaat het daarbij niet alleen om dominees, want de sfeer binnen de kerk werd maar ten dele door deze "voorbijgangers" bepaald.

Het is alleen al vanwege de foto's een boeiend boek. Vooral de vele foto's van de Trekvaart vind ik leuk. Er is ook veel verrassend feitenmateriaal. Gelukkig is het allemaal goed geordend en in een passende thematische samenhang gepresenteerd, zodat het allemaal nog wel leesbaar is. Je zet er je leesbril (de letters zijn wat klein) graag voor op. Vooral de kijkjes achter de façades zijn heel leerzaam en doen je beseffen hoezeer kerkenwerk mensenwerk is. Je krijgt groot respect voor de inzet van sommige mensen en hun volharding. Soms bekruipt je ook het "Predikergevoel": er is niets nieuws onder de zon. De geschiedenis blijft zich maar herhalen. En dan gaat het niet alleen over kerken maar bijvoorbeeld ook over banken. Zo werd ik getroffen door de beschrijving van het faillissement van de Kamper Bank en de Boaz Spaarbank in 1931. De vergelijking met de ondergang van de DSB Bank dringt zich op, inclusief de dubieuze rol van de bankdirecteur die een gezien persoon was in de stad en de grote ellende die dit faillissement voor veel mensen ter plaatse betekende.

Maar meer nog werd ik getroffen door die niet aflatende onderlinge strijd. Men zegt wel eens dat het een kenmerk van een levende kerk is dat zij scheurt. Zo gezien is de kerk hier springlevend. Maar ik word er niet vrolijk van. Als relatief nieuwe inwoner van IJsselmuiden wist ik weinig van de plaatselijke kerkgeschiedenis. En dat was achteraf gezien eigenlijk wel fijn, want wanneer ik nu langs de Goede Herderkerk fiets, moet ik denken aan alle narigheid die zich binnen deze muren heeft afgespeeld. Neergezet als "gewoon" maar vooral ook niet-Kampers Gereformeerd werd het kerkgebouw Vrijgemaakt en later Nederlands Gereformeerd. Wie kan daar trots op zijn? Wanneer die stenen konden spreken zouden ze waarschijnlijk huilen. En wanneer ik nu de drukte op straat zie op zondagmorgen, kan ik niet meer onbevangen denken hoe aardig het is dat er zoveel mensen

“samen op weg” zijn naar de kerk. Ik wist wel dat het verschillende kerken zijn, maar ik weet nu ook zuur ze elkaar het leven vaak hebben gemaakt. Soms zal het kleinzieligheid zijn geweest, maar het gebeurde ook uit heilige overtuiging.

Al lezende is het te merken dat de schrijver ook zo zijn gedachten had bij de weergave van vele niet verheffende feiten. Hommo Reenders was er de man niet naar om harde oordelen te geven. Je leest zijn visie tussen de regels door. De duidelijke beschrijving spreekt doorgaans ook voor zich.

Nu ik het boek gelezen heb besef ik pas hoe bijzonder de presentatie daarvan was op woensdag 28 oktober. Het was een passend eerbetoon aan Hommo Reenders en allen die bijgedragen hebben aan het boek. Het was ontroerend hoe het met goede woorden in ontvangst werd genomen door Wil Reenders. Het was daarnaast ook – meer dan ik op dat moment besepte – bijzonder dat het werd aangeboden aan vertegenwoordigers van vier verschillende Gereformeerde/Hervormde kerken in IJsselmuiden. Het groepje heren dat daar in ongebruikelijke samenstelling op het podium stond symboliseerde het verleden dat zij delen met elkaar. De vertegenwoordiger van de oudste kerk mocht het woord voeren en maakte van de gelegenheid gebruik om de aanwezigen een stichtelijke les te lezen: we moeten ons verootmoedigen. Daar heeft hij groot gelijk in. Het gepresenteerde boek kan daar goed bij helpen. En nu het zo treffend beschreven is kunnen we dat boek ook beter dicht slaan en niet meer achterom kijken. Dan is er meer kans dat wij als kerk de goede kant op gaan.